

Okić-grad

A. D. Horvat (Zagreb)

Nebrojeno puta odlazio sam na Okić na svojim planinarskim izletima, a kasnije dobio sam na njemu prvu poduku iz strme alpinistike i osnovu za daljni razvoj penjačke djelatnosti. Svakome se sviđa ovaj stari grad sa svojim liepim položajem, zato sam ga i ja obišao sa sviju strana, a to je omogućeno dobro markiranim pute-

OKIĆ-GRAD

Foto: V. Neferović

vima, kojima se iztiče Samoborsko Gorje. Postepeno rastao je moj interes za taj grad sve više i više i kad sam upoznao sve prilaze, prešao sam za stepen dalje upoznavajući stienу, na kojoj se sam grad ponosno uzdiže. Pošao sam još i dalje te sam svaki puta pregledavao i zidine, promatrao raspored grada, propitivao se o njegovoj prošlosti, ali sam dobio vrlo malo obavještenja. To mi nije dalo mira tako, da sam počeo istraživati podatke o njemu iz raznih književnih izvora. Sakupio sam nešto podataka o Okić-gradu iz spisa Laszowskoga, prof. Szabe, Kukuljevića, Dr. Horvata, Noršića i

drugih, te ću pokušati pružiti mali prikaz o ovom našem lipeom gradu.

Okić-grad leži u istočnom dielu Samoborskog Gorja te je izvrstno smješten na briegu 495 m visokom, koji je u vezi s planinom Plješivicom, a graden je tako, da s briegom čini gotovo jednu cječinu. Do njega uglavnom dolazimo iz dva smjera. Prvi ide od Samobora cestom do Mirnovca, dalje do mosta, gdje se odvaja tako zvani ljetni put kroz šumarke i vinograde, kojima ovaj kraj obiluje, sve do sela Konjščice. Tu se sastaje sa zimskim putem, koji se produžuje cestom do hrbta na Dugavu i desno kolnim putem. Od Konjščice vodi nas dosta jednoličan put u selo Klake, koje leži podno Okića. Drugi smjer dolazi s Plješivice ili iz sela Kotari, produžuje se preko Terihajskog Briega, s kojeg se pruža najljepši vidik na Okić i celo Samoborsko Gorje. To je najljepši prilaz gradu, na kojemu svaki čovjek nalazi dovoljno prirodne ljepote za svoj užitak. Južno od grada leži istoimeno mjesto, koje je nekada pripadalo okićkom posjedu. Taj prilaz preko mjesta Okić ne upotrebljava se često, jer je put od željezničke stanice Zdenčina dug, naporan i za planinara prejednoličan.

Do samog grada ne vodi nikakav graden put pa je Okić nepriступaćan sa sviju strana. Graden je prema obliku zaravanka briega, na kojemu počiva, te je zato malene površine, a morao je biti dostatno visok, o čemu nažalost ne nalazimo više dokazala. Šilj svoj okrenuo je zapadu, budući da se jedino s te strane može k njemu prići i to probijajući se kroz litice. Kako je taj dio niži, grad se dieli u dva diela. Donji dio bio je stražarnica, koja se sastojala od 3 prostorije i te su se nastavljale. Dalje se išlo do okrugle kule. Pored kapelice nalazio se ulaz u sam grad, koji je poprečni zid dielio u dvoje. Kapelica imade polukružnu absidu, koja je danas popravljenaa, a s nje pruža se liiep vidik sve do Zagreba. Razgledavajući ovako ostatke grada dobivamo samo blijedu sliku, kako se živjelo u takvom gradu, a uzevši u obzir položaj, na kojem leži, postaje nam jasno, kako ga je mogao smiešno malen broj ljudi braniti od napadaja. Mnogo toga može se zaključiti iztraživanjem razvalina, što je i vrlo zanimljivo, ali mi ćemo se sada prebaciti malo i na poviest našega Okića.

Kada je grad sagrađen, ne znamo, ali već 1183. gubernator Kalan govori o desetini Okića, što se sigurno odnosi na posjede, a za vrijeme vladavine Bele III. spominje se 1214. god. Okhuz, koji je bio i hrvatski ban. Kao prvi vlastnik grada navada se Jaroslav (Irislav), no o njemu nema više podataka, već se samo znade, da je njegov junački sin Ivan Okički dobio dozvolu od kralja Bele IV. 1251., da si sagrađi grad Lipovac, jer je Okić bio previše izložen napadajima.

RUSEVINE OKIĆ-GRADA

Foto: A. D. Horvat

Taj Ivan imao je u posjedu Samobor i Brezovicu, a hrabro se borio protiv najezde divljih Tatara. Iza toga ojačao je rod Babonića te knez Radoslav Babonić kupi grad Lipovac, a 1293. daruje mu kralj Andrija Okić i Samobor. Grad je ostao u rukama Babonića sve do 1327., kad ga oni izgubiše u borbi protiv Karla Roberta, i tako priede taj grad u kraljevu vlast, gdje se je nalazio sve do 1395., a onda je prodan senjskom vikaru Tomi Bevenjudu za 10.000 forinti. Za rod Bevenjuda misli se, da su to bili glasoviti skradski grofovi, o kojima nam je tako malo poznato. U to burno doba Okić je mienjao vlasnike, te ga tako Ladislav Napuljski pokloni 1403. Nikoli Frankopanu, ali budući da je u tim borbama pobedio Sigismund, grad se opet vrati u posjed Bevenjuda, koji ga nato 1416. prodaju knezu Nikoli Krčkome za 14.000 dukata i to na obroke, a kao jamstvo dan je grad Grobnik. Ta izplata je sigurno izvršena do 1419., jer je onda Nikola dobio i kraljevsku darovnicu za taj grad. Martin Frankopan Tržački oženio se Jelenom Lipovačkom te je u njenom mirazu dobio i grad Lipovac i od tog doba je sudbina obiju gradova usko povezana, jer ostaju u vlasti Frankopana do 1470., kada prelaze u kraljevu vlast. Sada se pojavljuje prielazni gospodar Ivan Horvat od Saga i Breze, koji je sa svojim kaštelanom Vickom Wuza vladao okrutno i plienio seljacima dobra i prirodne. Horvat ga nakon 14

godina, i to 1494. proda, a kupio ga je Toma Bakač-Erdödy, što je i sam kralj Vladislav potvrdio. To su posljednji gospodari Okića. Poznata seljačka buna Matije Gubca nije mimoišla ni Okića, čija je onda vlasnica bila grofica Barbara Erdödy, kojoj priteče u pomoć brat joj Gašpar Alapić i razbije vojsku od 3000 seljaka kod Kerestincea. U to vrijeme prestaju prodori Turaka, koji su se znali probiti do pod sam Okić, zato Erdödy sagrade dvorac u Kerestincu, a Okić

U STIENI OKIĆ-GRADA

Foto: Barbarić

prepuste sudbini. Računa se, da je 1616. Okić već razvaljen. Kasnije dobiše ovo dobro Pallavicinijevi i drugi, ali se računa samo dobro oko grada, jer je grad Okić već neupotrebljiv. U kratko možemo i ovako upamtiti poviest Okića: Do 1293. nalazi se u vlasti knezova Okićkih, od 1293.—1327. vladaju njime Babonići, zatim od 1327.—1419. Bevenjudi, od 1419.—1470. Frankopani, a dalje sve do 19. vieka Erdödy. Danas je Okić vlasništvo Hrv. planinarskog društva, koje nastoji svojim skromnim sredstvima da održi i spasi ono malo, što je još od grada ostalo.

Osim planinara, koji rado posjećuju Okić radi njegove romantičnosti, dobio je on od 1935. god. stalne goste, a to su članovi Alpinističkog odsjeka Hrv. planinarskog društva, koji je te godine osnovan. Već i prije je nekolicina članova iztraživala i penjala se na strme litice, na kojima grad počiva, a od tog doba svake godine održaje se tamo penjačka škola. Stijene izpod grada pružaju svojom gradom raznovrstnu mogućnost penjanja, pa su članovi A. O. izgazili put do njih, očistili stijene za svoje učenje i vježbe. Nakon završenog teoretskog diela škole u društvenim prostorijama odlaze početnici na Okić, gdje dobivaju elementarnu poduku u penjanju. Mnogstvo malih stiena, grebena i žljebova predhode poduci kaminškog penjanja, a zatim izrazita razpuklina nazvana »Špranja« zadaje penjaču ozbiljnog posla. Dalje sledi viša tehnika s pomoću klina, karabinera, zamaka, kao što je penjanje po glatkim površinama s upotrebom samopodizanja i t. d. Nadalje pruža Okić pogodnost za spuštanje po užetu i tamo se vježba redovna momčad za spasavanje u gorama.

Pustošenje planinarskih objekata u južnoj Hrvatskoj

Mihovil Guber (Sarajevo)

Objelodanjenjem »Sive knjige« i putem našeg tiska šira javnost upoznata je s velikim patnjama i stradanjima hrvatskog naroda od brojnih odmetničkih nasrtaja na Vrhovništvo Nezavisne Države Hrvatske i njezinu imovinu, a naročito na život i imetak Hrvata u prvoj godini obstanka naše Nezavisne Države Hrvatske.

Od odmetničkog pustošenja i zlonamjernog uništavanja nisu bili pošteđeni ni planinarski domovi ni skloništa, koji su s velikim trudom i požrtvovanjem ljubitelja prirode te ogromnim materialnim žrtvama bili podignuti u najljepšim predjelima bosansko-hercegovačkih planina u toku posljednja dva desetljeća. Štete, koje je takvom bezumnom rabotom pretrpjelo naše hrvatsko planinarstvo, su ogromne, a mi ćemo ih u ovom kratkom članku nastojati prikazati, koliko nam je to moguće, na temelju podataka, kojima do sada razpolazemo.

Da bi se dobila bolja slika o veličini nastalih šteta, izniet ćemo ukratko stanje planinarskih domova i skloništa u Bosni i Hercegovini neposredno prije izbijanja rata, odnosno prije početka odmetničke razorne djelatnosti. Mi ćemo se pri tome uglavnom ogra-

ničiti samo na planinarske objekte, sagrađene po našim planinarskim društvima.

Hrvatski planinarski savez posjedovao je na području bosansko-hercegovačke Hrvatske u lipnju 1941. ukupno 33 planinarske kuće i skloništa, od kojih desetak velikih planinarsko-skijaških domova, uređenih sa svim udobnostima i snabdjevenih bogatim inventarom. Ovi su domovi po svojim prekrasnim položajima služili i kao omiljena ljetovališta, a zimi i ljeti kao stjecišta i odmarališta zimskih sportaša i planinara. Mnogi, pa i neplaninari, provodili su u tim domovima svoje godišnje dopuste ili blagdane, da tamo na visinskom čistom zraku i suncu, daleko od gradske buke i prašine, duši svojoj potraže blagodati mira, a tielu okrijepe.

Evo da ih nabrojimo:

Na području Hrvatskog plan. društva u Sarajevu:

1. Dom pod vrhom Trebevića (1548 m.),
2. Dom na Ravnama na Trebeviću (1030 m.),
3. Planinarsko-skijaški dom na Crepoljskom (1486 m.),
4. Planinarska kuća na Bukoviku (1484 m.),
5. Planinarska kuća na gornjim Moćiocima na Crepoljskom (1390 m.),
6. Kuća na Skakaveu pod Bukovikom (1136 m.),
7. Planinarski Dom na Romaniji (vlasništvo Hrv. šport. kluba »Derzelez«),
8. Planinarska kuća na Semeću (1200 m.),
9. Kuća na Bistrici (Jahorina),
10. Planinarsko-skijaški dom na Jahorini (1682 m.),
11. Sklonište na Vukelinoj Vodi na Jahorini (1700 m.),
12. Sklonište u Trnovu (840 m.),
13. Kuća pod Oblikom »Jablan-dol« na Treskavici (1631 m.),
14. Hrasnički Stan na Igmanu (1311 m.),
15. Kuća na Stinom Dolu na Bjelašnici (1567 m.),
16. Kasov Do na Bjelašnici (1275 m.),
17. »Pod Gradinom« na Mrtvanju (1650 m.) i Sitnik (1720 m.) — na Bjelašnici,
18. Sklonište na Bitovnji (1662 m.),
19. Kuća na Pogorelici pod Zec-planinom (1222 m.),
20. Planinarska kuća na Prokoškom Jezeru na Vranici (1640 m.),
- 21.—23. Planinarski dom na Boračkom Jezeru — u svemu tri objekta — (402 m.),
24. Planinarska kuća u Papratinama (720 m.),

ZIDINE IZGORJELOG PLANINARSKOG DOMA H. P. D. »STOŽER« U KOPRIVNICI

- 25. Planinarska kuća na Jezercu (1700 m.) i
- 26. Planinarska kuća na Crnom Polju na Prenju,
- 27. Planinarsko skijaška kuća pod Velikim Vilincem na Čvrstnici (1961 m.).

Na području Hrvatskog plan. društva Vareš:

Planinarske kuće na Zvezdi i Perunu.

Na području H. P. P. Bugojno:

Planinarski Dom u Koprivnici pod Stožerom.

Na području H. P. D. Zavidovići:

Planinarska kuća na Tajanu (1060 f.).

Na području H. P. D. Tuzla:

Planinarske kuće na Svatovcu i sklonište na Konjuhu (1328 m.).

Na području H. P. D. Travnik:

Planinarska kuća nad Devečanskim stienama (1875 m.) i velebni planinarsko-skijaški (još nedovršeni) dom na Kraljičinom Vrelu na Vlašiću.

Oba spomenuta doma na Trebeviću zahvaljujući njihovoj blizini Sarajevu te stalnoj domobranskoj posadi sačuvana su od pljačke i paleža.

Među prvim opljačkani su i potom zapaljeni koncem kolovoza 1941. veliki skijaško-planinarski dom na Jahorini, nadalje skijaško sklonište »Vukelina Voda« i Častnički planinarski dom na Jahorini; zatim u toku zime 1941./1942. nedovršena planinarska kuća na Bistrici, te lugarska kuća i kuća čuvara vodovoda na Bistrici (Jahorina).

Planinarsko-skijaški dom na Jahorini sagrađen je prvi put 1929. Nakon što je u veljači 1934. pao žrtvom požara, sagrađen je koncem godine 1934. drugi put još veći dom. Ova velika zgrada na tri kata razpolagala je sa 23 spavaće sobe s ukupno 70 kreveta i 70 skupnih ležaja sa svom potrebnom posteljinom, nadalje velikom blagovaonom, kuhinjom, kupaonom i drugim nuzprostorijama, vlastitom munjarom i vodovodom. Bio je preko ciele godine podpuno obskrbljen, a naročito zimi vrlo dobro posjećivan, budući da se nalazi na području najljepših skijaških terena. Posjeta se kretala na oko 15.000 osoba godišnje. Na izgradnji i uređenju toga doma bil oje utrošeno preko 1.000.000.— predratnih dinara. Za ovim domom nije zaostajao po svom uređenju i veličini ni Častnički dom, koji se nalazi u neposrednoj blizini. Dok još nisu bili sagrađeni ovi domovi na Jahorini, planinarima i skijašima dobro je služilo planinarsko sklonište »Vukelina Voda«, koje je moglo primiti na konak 16—20 osoba. Ova je kuća i poslije bila uvijek dobro posjećivana, jer je siromašnijim planinarima pružala jevtiniji boravak u planini radi skijanja.

Planinarski domovi na Crepoljskom i Bukoviku opljačkani su u jesen 1941. godine, a zatim zapaljeni u proljeće 1942. Iza domova na Trebeviću i na Jahorini ovi su domovi bili najposjećeniji, jer se tu nalaze odlični skijaški tereni. Crepoljsko i Bukovik su poslije Jahorine najomiljelija i najposjećenija skijališta, a imaju prednost pred Jahorinom, što se nalaze u neposrednoj blizini Sarajeva. Da je tome tako, dokaz su još dvie kuće u tom predjelu i to u Gornjim Moćiocima i na Skakavcu. Kuća na Skakavcu postala je također žrtvom zlonamjerne paljevine zimi 1942. g., dok je ona u Gornjim Moćiocima pošteđena od požara, ali temeljito opljačkana. Dom na Crepoljskom sagrađen je 1933. Jednokatna kuća sa 10 većih glavnih prostorija razpolagala je sa oko 30 kreveta i 20 skupnih ležaja. Dom na Bukoviku, dovršen god. 1935., imao je 6 velikih prostorija sa oko 60 skupnih ležaja s madracima. Ova su dva doma bila bogato snabdjevena posteljinom te drugim skupocjenim inventarom i posudem. Kuća na Skakavcu sagrađena je god. 1925. a proširena god. 1931., imala je liep inventar ,te je mogla primiti na spavanje oko 40 osoba.

PLANINARSKI DOM NA BORAČKOM JEZERU

Planinarski dom H. Š. K. »Derzelez« pod Romanijom opljačkan je i pao je žrtvom zlonamjerne paljevine u proljeće 1942. Dom je bio snabdjeven vrijednim inventarom i bio naročito omiljeno izletište naših muslimana.

Za kuću na Semeću (kotar Rogatica) nemamo točnih podataka. Od prije znamo, da je podpuno poharana.

Neizvjestna je sudbina planinarskih skloništa u Trnovu i Jablan-dolu, te lovačke kuće u Kozjoj Luci na Treskavici.

Na planini Igmanu pala je žrtvom požara prigodom djelatnosti čišćenja u proljeću 1942. planinarska kuća »Hrasnički Stan«, a isto tako državna lovačka kuća na Velikom Polju pod Bjelašnicom (1200 m.). Sklonište u Stinom Dolu na Bjelašnici opljačkano je, ali nije poznato, da li je zapaljeno. Skijaška kuća na Kasov-dolu i kuća na Sitniku zapaljene su u proljeće 1942., dok je kuća na Mrtvanju temeljito opljačkana i oštećena u isto vrijeme.

Meteorološki observatorij na vrhu Bjelašnice (2067 m), najstariji na Balkanu, zapaljen je zimi 1942. nakon skoro punih 50 godina postojanja.

Planinarski dom na Boračkom Jezeru (3 kuće) izgorio je usljed nasilnog paleža u toku godine 1942. Isto tako spaljene su planinarske kuće u Papratinama (Borci), Crnom Polju i na Jezereu u području Prenjskog Gorja. Nije nam poznata sudbina lovačkih skloništa na

Prenju i to Milanove kolibe u Meduprenju i izpod Velikog Prenja na Glogovu.

Uništenjem planinarskih kuća na Boračkom Jezeru pretrpjelo je naše planinarstvo vrlo osjetljiv gubitak, te će vjerojatno proći dugo vremena, da se isti nadoknadi. Ove su kuće kao i ostale na Prenju sagradili planinari-radnici, članovi bivšeg planinarskog društva »Priatelj prirode«, koje je još prije uzpostave Nezavisne Države Hrvatske svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu predalo u vlasništvo Hrvatskom planinarskom društvu. Boračko Jezero bilo je vrlo omiljelo i dobro posjećeno ljetovalište Sarajlija naročito radnika, koji su ovdje ugodno u plivanju, veslanju i drugim športovima te izletima u bližu i dalju okolinu provodili svoje slobodno vrijeme i dopust u vrućim ljetnim danima. Dom na Boračkom Jezeru sastojao se je iz dviju masivno zidanih kuća i jedne kuće s velikom blagovaonom i kuhinjom. Prva zgrada sagrađena je još god. 1925., a druga godine 1934. U domu je bilo ukupno 60 kreveta, sve u sobama s po jednim i dva kreveta, i 20 posebnih ležaja sa svom pripadajućom posteljinom.

Nestanak ostalih kuća na Prenju osjetit će osobito naši vrijedni alpinisti.

Planinarska kuća pod Velikim Vilincem na Čvrsnici još postoji, ali je sasvim poharana i djelomično oštećena. Vrijedno je spomenuti, da nam je naš poznati vodič i čuvar kuće Jozo Klepica uspio spasiti nekoliko težkih vunениh pokrivača (čebadi), koji predstavljaju liepu vrijednost.

Planinarsko sklonište na Bitovnji zapaljeno je u toku 1942. Samo sklonište, ne računajući inventar, uslied dotrajalosti nije više predstavljalo veću vrijednost. Sklonište je, istina, popravljeno zadnji put u jeseni 1941.

U blizini mjesta ovog skloništa odlučilo je Hrvatsko planinarsko društvo u Sarajevu za uspomenu na prvu obljetnicu uzpostave Nezavisne Države Hrvatske na jednom krasnom položaju, odakle se pruža najljepši vidik na čitav masiv Prenja i Hranisave s predgorjima, podići veliki planinarski dom Poglavnika Dra. Ante Pavelića. Neke predradnje već su izvršene.

Planinarska kuća u Pogorelici pod Zec-planinom postoji, ali je oštećena i poharana.

Planinarska kuća kod Prokoškog Jezera pod Krstacem na Vranici stoji, ali je znatno oštećena i temeljito opljačkana. Ova je kuća bila i prije rata predmetom provalnih krađa, jer se nalazi u blizini velikog šumskog područja Šebešić, gdje se prije rata vršilo znatno izkorišćavanje šume. Kuća je dovršena 1934. g., ima jedinstven položaj i vrlo je podesna za ljetovanje. Nalazi se u središtu planinskih

DOM H. P. D. NA BUKOVIKU (1484 m) (SPALJEN 1942. G.)

pašnjaka, gdje preko ljeta dolaze na izpašu ogromna stada sitne i krupne stoke. Po planinarima ljeti je vrlo dobro posjećena.

Na području H. P. D. u Travniku opljačkane su i spaljene planinarske kuće kod Vrela Devečana na Vlašiću (sagrađena 1932.) i prekrasan, a još nedovršen planinarski dom na Kraljičinom Vrelu na Vlašiću. Potonji je bio jedan od naših najvećih domova. U samu sirovu gradnju utrošeno je prije rata oko Din. 600.000.— Taj dom bi predstavljao za zimske športaše-planinare vrlo važno stjecište, jer je dom podignut u središtu Vlašića, gdje se nižu najljepši i najprostraniji skijaški tereni, koji se samo zamisliti mogu. Ovaj bi dom bio jako posjećivan i ljeti, jer je Vlašić i u to godišnje doba vrlo privlačiva planina sa svojim nepreglednim bujnim pašnjacima, na kojima se nalazi na izpaši na desetke tisuće ovaca i gdje se proizvodi poznati vlašićki sir. S Vlašićevih vrhunaca otvaraju se prekrasni daleki vidici na sve strane. Vlašić obiluje živom izvorskom vodom.

Planinarski dom pod Stožerom u Koprivnici na području H. P. D. Bugojno, koji je upravo pred rat dovršen i stajao pred samim otvorenjem, pao je žrtvom pljačke i požara u proljeće 1942. To je bio jedan od najuredenijih i najudobnijih planinarskih domova, snabdjeven prvorazrednim inventarom, s kakvim — može se mirno reći — nije bila snabdjevena nijedna planinarska kuća, te bi po svom uređaju mogao stajati u središtu švicarskih Alpa.

Planinarske kuće na području H. P. D. u Varešu na Zvezdi i na Perunu, poharane su, ali i danas još postoje.

O planinarskim kućama na Svatovcu i Konjuhu (H. P. D. Tuzla) i planinarskoj kući na Tajanu (H. P. D. Zavidovići) nemamo podataka.

Osim već spomenutog meteorološkog observatorija na vrhu Bjelašnice i državne lovačke kuće »Veliko Polje« pod Bjelašnicom znatan je dosada već poznati broj uništenih državnih kuća i skloništa, te državnih lovačkih kuća i skloništa na drugim planinama, ali na tome se danas ne ćemo zadržati.

Iz gore izloženog proizlazi, da je naše planinarstvo na području bos. herc. Hrvatske prema dosad poznatim podacima i ukoliko se radi o objektima, koji su vlasništvo Hrvatskog planinarskog saveza, pretrpjelo ogromnu štetu, koja izražena u brojkama iznosi: od napried spomenute 33 planinarske kuće opljačkano je i spaljeno 7 velikih planinarskih domova s cjelokupnim vrijednim inventarom, nadalje je uništeno 10 planinarskih kuća i skloništa, a 7 ih je poharano i oštećeno. Neizvjestna je sudbina 7 planinarskih kuća, dok su preostala jedino dva planinarska doma na Trebeviću, koji nisu pretrpjeli nikakove štete. Šteta počinjena time našem planinarstvu predstavlja predratnu vrijednost od oko 3 i po do 4 milijuna dinara,

DOM H. P. D. POD VRHOM TREBEVIĆA (1548 m) (DO DANAS POSTOJI)

a da ne govorimo o ogromnim nastojanjima i trudu, koji je aložen, dok je ovo veliko djelo izgradnje bilo dostiglo svoju pr dratnu visinu.

Ponovna izgradnja svega uništenog iziskivat će ogromnih napora i materialnih sredstava. Taj zamašni posao mogu ostvariti samo ljudi idealnih pobuda i zadojenih ljubavlju za svoju rodnu grudu, te koji ne će žaliti da u radu na obnovi ulože sve svoje duševne, fizičke i imovinske snage i sposobnosti. Takovih je u prošlosti bivalo, a na mladima je, da se ugledaju u primjer starijih.

Silaz jugoistočnom stienom Kleka

Slavko Prevendar (Zagreb)

Prilikom jednog sastanka s prijateljima u gradu prepričavali smo doživljaje iz planina, i tom se prilikom i dogovarali za nove podhvate. Tada sam zaključio s dvojicom drugova, da pokušamo

NA KLEKU

Foto: ing. E. Höfler

izvršiti penjački silaz jugoistočnom stienom Kleka. Izabrali smo H. P. D-ov smjer, pripremili sve potrebno, te večernjim vlakom odputovali u Ogulin. Iako smo Zagreb ostavili po liepom vremenu,

osjećali smo pritisak, i u Ogulinu nas pozdravi kiša. Dugo u noć razgovarali smo o našem planu, a kiša je lupkala o prozorska stakla te nas konačno svojom monotonošću i uspavala. Drugi dan nije uobće ni svanuo, nije ni bilo zore, ni veselja, ni zadovoljstva. Sve je oko nas bilo sivo, tmurno, žalostno, a naši osjećaji pokisli, kao i ciela krajina oko Kleka. Uobće nismo razgovarali, već uporno motrili, ne bi li barem ugledali obrise Kleka kroz taj neprobojni kišni oklop. Vratili smo se u Zagreb zlovoljni i šutljivi, pa su nam se lica tek razvedrila, kad smo rekli: Do videnja druge subote!

Cieli tjedan prošao je u maštanju, a kad sam ugovorene večeri došao na kolodvor, već su me drugovi pitali za mišljenje o vremenu. Pretresli smo čitavo svoje znanje o meteorologiji, ali nam to nije ništa pomoglo, jer kad smo stigli u Ogulin, na nebu nije sjala ni jedna zvijezda. Brzo smo se preselili u carstvo snova, a ujutro hitro skočili na prozore, ispružili vratove i istraživali nebo. Oblaci su raztrgani, kroz njih prodire svjetlost i to nam daje nade, zato i podosmo. Kad smo prešli preko Dobre, promienio je vjetar smjer, vjetar se pojačao, ali mi svejedno krećemo dalje. Nakon savladane strme livade dohvatismo se prvog grebena i zađosmo u šumu. Pogled nam luta okolicom. Naš stari Klek obavio se maglom, što je za njega karakteristično, i po tome smo znali, da ne će biti doskora liepog vremena. Prve kapi kiše su krupne i hladne, te su naskoro postale toliko guste, da smo imali osjećaj, kao da nas netko polieva vodom iz ogromnog kabla. Za čas smo bili mokri do kože, a malo zatim napustili smo uzpinjanje. Glavom kroz zid se ne može, pa smo zato i mi krenuli na žalostan povratak. Čudne misli letjele su nam glavom, osobito kad je jedan drug nešto napomenuo o vješticama, koje nam brane uzpon na Klek. Skrenuli smo u Jasenak k Mitru, gdje smo se osušili i pričekali, dok prestane kiša. Podvečer smo se vratili kući, i tako nam se izjalovio i drugi pokušaj.

Nakon toga nisam se sastajao s drugovima, ali sam bio siguran u njih, jer poznajem značaj penjača. Taj ne miruje tako dugo, dok ne savlada sve zapreke i ne izvrši postavljeni zadatak. I zaista u subotu opet smo se u vlaku sreli, vedri i nasmijani. Nedugo zatim tiho pjewuckamo, a vlak nas nosi u noć sve bliže i bliže k cilju naših težnja, k našem starom Kleku.

Nedjelja 20. X. 1940. sviće, a mi smo već dobrano odmaknuli od Ogulina, te se uspinjemo obroncima i ne vjerujemo sreći, što nam sunce šalje svoje tople zrake a blagi nam povjetarac razhladauje ugrijana tjelesa. Na sedlu pod vrhom odmaramo se i još jednom pregledavamo poznatu nam stieniu s prijašnjih naših uzpona. Oblačimo penjačice, uzimamo penjački pribor, sklanjamo uprtnjače u travu i kamenje i odlazimo na sam vrh Kleka (1182 m). Tu se navežemo

užetom i započnemo penjački silaz. Prvi ide Edo za cilu dužinu užeta, za njim Drago, a ja kao zadnji sastajem se s njima nad kosim žliebom. Početak spuštanja ide polagano, jer se u tom dielu stiene ruši dosta kamenja. Napredujemo naizmenice sve do male sipine, na koju izlazi varijanta iz Dragmanova smjera. Tu izabiru drugovi

U STIENI KLEKA

Foto: ing. E. Höfler

dobra stajališta za osiguranje, a ja nato započinjem svladavati priječnicu, taj najljepši dio H. P. D-ovog smjera. Dovde smo razgovarali, ali sad nastaje tišina, jer rad postaje ozbiljan. Drugovi paze na svaki moj pokret, na svaki trzaj užeta i eto me pred kamenim trbuhom, gdje je potreban jak razkorak. Stiena je čvrsta, a nudi

dovoljno dobrih oprimaka, te se tako pažljivo domognem klina, koji je stalno zabit u stienu i na njemu su čvrste zamke. Tu se zavučem u malu udubinu i pozovem sliedećega. Najprije zagledam jednu ruku, kako traži prihvat, a zatim nogu i tako se ukaže cieli drug, koji se ljuti na moje dugačke noge i ne može razumjeti, zašto imadu u stienama tako široke pukotine. Još nije ni prestao buniti se, evo i Ede. Oči mu se cakle od zadovoljstva i kaže, da je liepo vidio podnožje stiene prilikom prielaza trbuha. Sad smo savladali dio pričneice, koji nam je zadavao u mislima dosta brige. Tu se osjećamo kao kod kuće i veselo prelazimo cielu pričneicu sve do njena ulaza. Pokušavam silaz kroz ulaz onako, kako se penjemo gore, ali ne mogu dohvatiti s prečneice klinove ,zabite lievo od početka. Zato zabijam klin u rupu kod početka pričneice, s pomoću zamke spuštam se do oba klina, te preko njih do malog rebra, našto spuznem gladkim dielom osiguran od drugova s pričneice. Evo me na podnožju ulaza u pričneicu. Odahnem, a vidim i na drugovima, kako je napetost popustila. Drago meće pomoćno uže u zamku, po njemu silazi, a sledi ga Edo i time smo završili najteži dio tog smjera. Istovremeno silazimo sva trojica, ali uslied krušljivosti moramo opet jedan za drugim, budući da se u kaminu ne možemo ugibati padajućem kamenju. Stižemo do nad sam ulaz u H. P. D-ov smjer. Zabijamo klin, odvezujemo se i puštamo uže, koje dosiže do podnožja stiene. Kako Drago imade nove hlače, nikako ga ne možemo natjerati na silaz po užetu, već silazi redovno osiguran pomoćnim užetom. Za njim silazimo i nas dvojica na podnožje stiene, t. j. na cilj našega zadatka. Ovako smo završili prvenstveni penjački silaz tim smjerom, te se veseli zaputismo do naših uprtnjača, čiji nas je sadržaj tako gladne i žedne podpuno zadovoljio. Cielim putem do Ogulina i dalje do Zagreba izmjenjivali smo misli i opažanja te se ponosili izvršenim radom.

Na alpskom vrhuncu

Ivan Bumba (Zagreb)

Pripremali smo se već dulje vremena. Kupio sam novo uže, cepin, kladio, a moj Slavek sakupljao je klinove i karabinere kao zaljubljeni sakupljač riedkosti. Za vanjštinu pobrinuo se krojač, a za unutrašnjost književnost, u kojoj smo proučili svaki korak, koji smo kanili načiniti. I tako smo podpuno opremljeni krenuli prema alpskim strminama.

Ne znam zašto, no ćutio sam se nekako krivim, što odlazim u te visine, a da se prije ne oprostim od naših ubavih gora. Zato je

moj drug odputovao napried, dok sam se ja oprostio s piramide naše Medvednice sa svim brežuljcima liepe naše domovine. Drugi dan ujutro povezao me je vlak za mojim drugom. Moja uprtnjača razširila se na klupi u vlaku i kao da mi se je zlobno smijala, jer uza svu redukciju bila je vanredno natrpana i potežka. No mlada volja čvrsto je odlučila pobiediti je.

Kad smo ušli u posljednju postaju, opazim mog Slavka, kako znatiželjno upire oči u vlak. Kad me je opazio, povede me do jedne klupe, gdje sam imao šta vidjeti. Tu je bilo prostrto sve, što je jednom alpinisti potrebno u visokim gorama tako, da je izgledalo, da ako već nije otvorio trgovinu športskim potrebama, preuzeo je barem glavno zastupstvo sa svim potrebnim uzorcima. Nakon pravedne razdiobe progutale su sve to uprtnjače, pa smo krenuli podno kamenih velikana.

Sunce je lagano kretalo u svoj vječni krevet, a naša su se srdeca punila prekrasnim čuvstvima sjedeći pred kućom, čuvstvima i osjećajima, zbog kojih i krećemo u te strmine. Nedaleka Bistrica, čija površina blješti u bjelini pjene, širi oko sebe prijatnu hladnoću, a čvrēci sviraju svoju ljubavnu pjesmu. Sve polagano obavija polumrak, a vrhunci kupaju se u zlatnim i posljednjim tracicima sunca. Nekako svećani zvuci malih zvončića, koji su visjeli o vratu blaga, koje se je polagano spremalo na počinak, i posvemašnja tišina uz lagani povjetarac upodpunjivahu tu planinsku idilu.

Jutro nas je zateklo već na nogama. Krenuli smo veseli i zadovoljni uzprkos velike težine na ledima u vis, prema Kamniškom Sedlu. Što smo se više dizali u visinu, to se je i mienjala, naša volja i radost. Rieči su padale dosta riedko, ali su osjećaji radili zato punom snagom. Svaki kamičak, travčicu, štropot i strminu promatrali smo znatiželjno i s nekim strahopočitanjem, jer smo sve više uvidali svoju neznatnost prema tim kolosima, koji su nas okružili. Kad smo stigli na samo sedlo, bili smo takove volje, da bismo najradije išli i noćiti u stijenu. No hladnoća nam nije to dozvoljavala.

Vrieme je izgledalo, da se ljuti na nas. Susjedni vrhovi Planjava (2399 m) i Brana (2253 m) okupili su oko sebe gustu maglu, kao da ne dozvoljavaju drzkim pogledima, da ih smetaju u njihovu miru. Dobro opremljeni krenuli smo nakon jutarnje zornice, koja se sastojala od mlieka, pjesme o noćnoj hladnoći i natjecanja, tko će se prvi oprati, na lagani penjački uzpon iztočnoga rebra Brane. Iako smo poznavali dobro smjer uzpona, ostavili smo samo rebro nadesno i spustili se preko točila podno drugog velikog rebra, što se strmo spušta s vrha. Tu je ruka po prvi put zahvatila u stanac kamen i stieniu, koja je nama alpinistima drugi naš dom.

Zar zaista? Da i opet da, iako to nije mnogim gradskim ljudima razumljivo, a često i samim planinarima.

Zašli smo u široki prodor gladak prema jugu, a razoren prema sjeveru, te smo po njemu uz lagano penjanje dospjeli nakon jednog sata do prvoga hrbta. Uz kim, kojih dvadeset metara visokim kaminom popeli smo se do drugog hrbta i po njemu, za kojih dvadeset minuta i po velikim kamenim blokovima došli smo do sedla između glavnoga hrbta Brane i vrha toga hrbta. Tu smo se spustili po dosta gladkoj stieni kojih deset metara, a onda lagano na sam glavni vrh. Još prije glavnoga vrha počela se je prema nama valjati gusta magla i puhati hladan vjetar, a malo zatim stala je padati dosta krupna tuča. Na vrhu bili smo ipak dobro razpoloženi, a naročito moj drug, koji se je zabavljao svojim crvenim ušima, koje mu je tuča blago natukla.

Da li znate što o sreći na vrhu nakon ovakova uzpona? I ako je taj bio veoma lagan, ipak svaki takav prolaz po novome putu donša nakon uspjeha ogromno zadovoljstvo i sreću, a naročito onda, kada stupimo na vrh pobiedenog velikana. Mnogi su već pisali o toj sreći, no razumjeti je može samo onaj, koji ju je doživio. I baš u tome leži ciela tajna alpinizma, koji oni, koji ga ne razumiju, stavljaju u športsku granu i uspoređuju ga s nogometom i boksom. Svakoga takvoga trebali bismo povesti na jedan uzpon i vrlo dvojim, da bi nakon toga zadržao svoje mišljenje.

Nakon povratka u kuću bio sam kažnjen za taj užitak, što sam morao jesti za objed juhu od rajčica, koju je skuhao moj drug. Upozorio sam ga, da nisam osiguran protiv otrovanja, pa ne će dobiti premije, no on mi je nemilosrdno turnuo u ruke tanjur s tom juhom. Što mi je sada drugo preostalo, nego da je pojedem. Priznajem, da kad sam ušao u stienу, nisam poznavao straha ili bilo kakav neugodan osjećaj, već samo ljubav prema svemu, što me okružuje, no ovdje me je zaista bilo strah. No široki pogled moga druga, kako ću ocieniti njegovo djelo, prisilio me je, da mučke podnesem i taj strah. I što mislite, što mi se dogodilo? — Ništa, jedino, da sam nakon tog bogatog objeda morao donieti vode i oprati suđe.

Još isti dan i još mnogo drugih, koji su sliedili, proveli smo u okrilju visokih gora. Od toga je prošlo do danas punih već deset godina. Danas nas teške ratne prilike sile, da tužno samo gledamo uže, cepin i ostale naše stvari. Osjećamo, kako se i te na oko mrtve stvari bune, što moraju u tami čekati i trunuti, a u duši nastaje pobuna. Natrag k tim velikanima, koji su bez mržnje i strasti! Ali za sada ne preostaje nam drugo već strpljivo čekati. Iako se po malo već gubi i vjera, da ćemo stupiti još kada na visoko kameno ili sniežno tjeme, ipak je ostalo još malo nade... Možda ipak...

DRUŽTVENE VIESTI

Iz Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu

GODIŠNJI ČLANSKI SASTANAK ODRŽAN DNE 28. TRAVNJA 1943.

I. Izvješće tajnika:

Ovaj godišnji članski sastanak u bitnosti se razlikuje od ostalih 66 glavnih godišnjih skupština Hrvatskog planinarskog društva pa ga stoga ne ćemo nazivati 67. glavnom godišnjom skupštinom.

Odlukom Državnog vođe za tjelesni odgoj i šport br. 71 od 19. lipnja 1941. nastupila je bitna promjena u organizaciji našega planinarstva. Razpuštena su sva planinarska društva na području Nezavisne Države Hrvatske i osnovano je jedinstveno Hrvatsko planinarsko društvo N. D. H. Funkeiju vodstva Hrvatskog planinarstva preuzela je Središnja uprava na čelu s povjerenikom g. prof. Stahuljakom. Povjerenstvo za likvidaciju starih planinarskih društava, kojemu je bio na čelu g. Pany, izvršilo je likvidaciju svih planinarskih društava u zemlji a njihovu imovinu predalo novo osnovanim društvima. Tako je novo osnovanom Hrvatskom planinarskom društvu u Zagrebu predana imovina svih zagrebačkih planinarskih organizacija, u prvom redu Hrvatskog planinarskog društva Matice, Hrvatskoga društva planinara »Runolist«, Turističkoga kluba »Sljeme«, Hrvatskog planinarskog kluba, kao i nekih manjih društava. Sadašnje Hrvatsko planinarsko društvo nasljednik je dakle tih društava s obzirom na članstvo, kao i s obzirom na imovinu, no ono je organizacijski novo društvo, a ovo je njegov prvi godišnji članski sastanak. Budući da takav sastanak prošle godine nije bio održan, osvrnut ću se u ovom izvješću također i na razdoblje društvenoga života od 1. VII. 1941. do 1. VII. 1942., dok ću obširnije prikazati djelovanje društva za vrijeme sadašnje društvene uprave, dakle od 1. VII. 1942. do današnjega dana.

Osnutkom Nezavisne Države Hrvatske nastaje nova društvena organizacija. Država kao predstavnik svih narodnih nastojanja aktivno zahvaća u organizaciju narodnoga života u svim njegovim bitnijim dijelovima. Naročito se je smatralo potrebnim, da se država brine za upravu onih društava, koja imaju veći upliv na odgoj omladine. U tu je svrhu bilo osnovano državno vodstvo za tjelesni odgoj i šport, kojemu je povjerena briga također i o ustrojstvo planinarskih društava. Budući da je baš u Zagrebu postojao veći broj planinarskih društava, koja nisu najuspješnije surađivala i nisu pružala garanciju, da će moći preuzeti one zadaće, koje je državno vodstvo za tjelesni odgoj i šport planinarstvu namienilo, došlo je do zahvata državnih vlasti u organizaciju planinarstva. Bila su razpuštena sva stara planinarska društva, uređena je nova organizacija planinarstva i imenovane su uprave društava.

Prvim povjerenikom Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu imenovan je 19. lipnja 1941. dotadašnji podpredsjednik Hrvatskog planinarskog društva Matice g. prof. Fran Šuklje, kojemu je bio pridieljen savjetodavni odbor u kom su bili članovi gg. Weiler, ing. Glogolja, Grubanović, Hochnjec, Lipovčak i Vučak. To povjerenstvo, u koje su naknadno kooptirani gg. Curi, Ivaniš, Pošćić i Zemljak, preuzelo je od povjerenstva za likvidaciju starih planinarskih društava imovinu, provelo novi upis članova, provelo reorganizaciju društvenoga rada, te upravljalo društvom do 9. I. 1942.,

kad je društveni povjerenik s čitavim savjetodavnim odborom predao ostavku. Poslije toga uslijedilo je imenovanje društvenim povjerenikom g. Vladimira Weilera i savjetodavnoga odbora, koji su sačinjavali gg. Glad, Schreiber, Majnar, Curi, Grubanović, Dr. Pevalek, Gereš, Libich, Plaček, Griesbach, Petrušić i Dragman. To je povjerenstvo upravljalo društvom do 1. srpnja 1942., kad je uslijedila primopredaja sadašnjoj društvenoj upravi, koju sačinjavaju: povjerenik: Viliam Ivaniš, zam. povjerenika i tajnik: Ing. Ivo Godek, gospodarstvenik: Drago Vinter, blagajnik: Ivo Vrdoljak, te odbornici: Dr. Ivo Pevalek, Ljudevit Griesbach, Josip Plaček, Josip Grubanović, Ivan Bumba, Josip Gereš, Franjo Šole i Berislav Petrušić. Tokom vremena bilo je u odboru nekoliko promjena. Uslijed zapriečenosti g. Gereša, koji se nije mogao baviti društvenim poslovima, kooptirani su u upravu građevni stručnjaci gg. Pavao Blažeković i Ing. Zvonko Crnokrak. Ivana Bumbu, kao predstavnika Alpinističkoga odsjeka zamienio je novo izabrani pročelnik Velimir Neferović, a Berislava Petrušića kao predstavnika putnoga odsjeka zamienio je novo izabrani pročelnik odsjeka g. Čiro Bronić.

Ovaj odbor nastavio je s radom u upravi Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu s nastojanjem, da ponovno oživi interes za planinarstvo, koji je radi slabih mogućnosti planinarenja kao i radi preustrojstva društva i čestih izmjena društvenih uprava počeo slabiti. Nastojalo se je svakom prilikom nastaviti s radom prema 70-godišnjoj tradiciji hrvatskog planinarstva, podešavajući svoj rad prema mogućnostima, koje su današnja vremena pružala. Sviestni, da današnja vremena ne pružaju mogućnosti za veću planinarsku djelatnost, cilj sadašnje društvene uprave je bio, da se sačuva i poveća društvena imovina i da se održi živim interes članstva za planinarstvo i društveni rad, kako bi društvo u povoljnijim prilikama moglo razviti svoju punu djelatnost.

Premda je rad društva radi ratnoga stanja bio ograničen, ipak je rješavanje tekućih poslova tražilo od čitavoga odbora kao i od pojedinih dužnostnika veliki napor. Sjednice društvene uprave održavane su svakoga tjedna, a po potrebi bili su sazivani sastanci pododbora kao i terenski izvidi.

Tekuće poslove obavljala je društvena poslovница i društveni odsjeci.

Članstvo.

Premda je poslije provedenoga preustrojstva društva g. 1941. proveden novi upis članstva i premda sadašnje ratne prilike ne pogoduju razvitku društva, ipak treba s veseljem utvrditi činjenicu, da se sadašnji broj upisanih članova približava broju organiziranih planinara u mirno vrijeme. Evo, društvo je imalo tokom 1942. ukupno 3.875 članova, dok je dosada za 1943. uplatilo 3.438 članova. Dakle i po broju članstva Hrvatsko planinarsko društvo sigurno je jedno od najjačih društava u Zagrebu, pa nema nikakove sumnje, da će i u budućnosti moći u potpunosti izpuniti svoj zadatak.

Društveni život

se odvijao u društvenim prostorijama, u Tomislavovu domu, kao i prilikom izleta, naročito na Medvednici.

Poslije reorganizacije planinarstva društvo je dobilo prostorije u palači državnoga vodstva za tjelesni odgoj i šport u Jurišićevoj ulici 3., II. kat, koje su se sastojale iz 3 veće i 3 manje sobe sa svim potrebnim prostorijama. U društvenim prostorijama smještena je društvena pisarna; društvena uprava, knjiž-

nica i svi društveni odsjeci. Društvo ima na raspolaganju također i zajedničku člansku sobu pa je život u prostorijama veoma bujan. Tomu su mnogo doprineli i redoviti članski sastanci društvenih odsjeka, naročito omladinskog i alpinističkog. U društvene prostorije dolazi tokom dana veći broj članova, da obavljaju tekuće poslove u poslovnicama naročito radi uplate članarine ili u poslovima uprave društvenih kuća. Navečer su pak prostorije pune članova, koji se tamo sastaju ili da sudjeluju u radu, da prisustvuju kojem predavanju ili pak da se porazgovore i dogovore o programu izleta. Početkom ove godine moralo je društvo od svojih prostorija privremeno odstupiti za potrebe Ministarstva vanjskih poslova 2 sobe, pa smo se morali porazmjestiti u ostalim sobama. No kao olakšanje izselio je iz društvenih prostorija svoju poslovnicu Savez hrvatskih planinarskih društava, čije se prostorije sada nalaze uz Ured državnoga vodstva za tjelesni odgoj i šport u prvom spratu iste zgrade.

Znatno središte društvenoga života je bio naš Tomislavov dom, gdje se svakoga prazničkoga dana sakuplja veliki broj planinara. To isto vrijedi i za ostala izletišta naročito na Medvednici. Priređivanje izleta u ostale planine bilo je radi ratnih prilika i radi zabrane kretanja stanovništva smanjeno na mnogo manji obseg.

Sa Savezom hrvatskih planinarskih društava, u čijoj upravi sudjeluju članovi društvene uprave gg. Ivaniš i Plaček kao i s ostalim planinarskim i planinarstvu blizkim društvima podržavani su najprijateljskiji odnosi. S Uredom državnoga vodstva za tjelesni odgoj i šport bili smo u odnosu lojalne suradnje. S veseljem se konstatira, da je društvo uživalo najveću naklonost i pripomoć državnih oblasti, a naročito Odsjeka za putničarstvo Ministarstva narodnoga gospodarstva. Posljedak te naklonosti pokazuje se u brojnim novčanim podporama, koje je društvo primilo tokom 1942. god. Ministarstvo narodnoga gospodarstva — Glavno ravnateljstvo za obrt, veleobrt i trgovinu — dalo je za izgradnju gospodarskih zgrada kod Tomislavova doma na Sljemenu Kn 50.000.

Veze s inozemnim planinarima radi rata bile su dosta malobrojne. No prilikom uspješne ekskurzije naših alpinista u Slovačku kao i prilikom uzvratnoga posjeta delegacije slovačke vojske u našoj zemlji uzpostavljena je najizkrenija suradnja između slovačkih i hrvatskih planinara, koja će se i u buduću njegovati.

Planinarski život radi rata i ograničenja kretanja po planinama bio je veoma skučen i ograničen gotovo izključivo na Medvednicu. Nedostaju stoga brojniji uspjesi društva u planinarskom, a naročito u alpinističkom pogledu. Pa ipak ni u tom pogledu nismo podpuno bez uspjeha. G. 1941. posjetili su naši alpinisti Prenj-planinu i unatoč najtežim prilikama postigli više prvenstvenih uzpona. Tokom 1942. god. posjetili su naši alpinisti slovačke Tatire te tamo održali alpinistički tečaj pripadnicima Odjela armadnih protekarova slovačke vojske, a poslije toga izvršili brojne penjačke uzpone na najviše vrhunce Tatra. Uspjeh toga izleta dao je vidnoga traga u dnevnoj štampi kao i u filmskim žurnalima, pa je time poslužio kao uspješna promičba planinarstva. Isto tako uzvratni posjet delegacije slovačke vojske u našoj zemlji dao je mnogo prilike za promičbu planinarske misli.

Od važnijih događaja tokom 1942. treba spomenuti dvoje: uslied prestanka djelovanja »Društva za unapređivanje Plitvičkih Jezera« došlo je naše društvo u posjed cjelokupne imovine toga društva, koja se je sastojala iz pokretnina, knjiga, fotogr. afškoga materiala, te 51.447.80 Kuna. Gotovina je koristonosno uložena, pa će biti, čim to prilike dopuste, upotrijebljena za gradnju planinarske kuće na Plitvičkim Jezerima.

Tokom 1942. konačno je sudskom odlukom riješen spor s tvrdkom Švab u pitanjima gradnje Tomislavova doma. Društvu je dosuđen iznos 50.900.— Kuna, dok je za traženje viška 83.212.71 društvo odbijeno.

Ovrha dosuđenoga iznosa je u postupku.

Gradevna djelatnost.

Premda sadašnje vrijeme ne pogoduje gradevnoj djelatnosti i premda društvena uprava nije u tom pogledu imala velikih osnova, ipak se je tokom čitave godine nešto gradilo. Silile su na to potrebe održanja objekata, koje posjedujemo, zaštita imovine, te zadovoljenje najnuždnijih potreba. O izvršenim gradevnim radovima izvijestit ću uz prikaz stanja pojedinih naših kuća.

Planinarske kuće i skloništa.

Hrvatskom planinarskom društvu u Zagrebu predane su na upravu i izkorišćavanje kuće na Medvednici (Tomislavov dom, Runolistov dom, kuća na Glavici), Hirčeva kuća na Bielim Stienama, Krajačeva kuća izpod Vučjaka, Rosijeva koliba u Rožanskim Kukovima, sklonište kod Tulovih Greda i kuća pod Crnopicem.

Tomislavov dom na Sljemenu.

Naš reprezentativni dom bio je predmetom najveće pažnje i brige društvene uprave. Uslied ratnih prilika i nemogućnosti kretanja po ostalim krajevima bio je T. D. stalno pun planinara i ostalih turista. Radi svoga položaja na najiztaknutijem mjestu u blizini glavnoga grada postao je reprezentativnim lokalom, u koji se često svraćaju visoki strani i domaći gosti. Tokom 1942. god. bilo je u domu 15.260 noćenja, za koje je uplaćeno 729.561 Kn. t. j. za 49% više nego li 1941. god.

Upravu kuće vrše od 1941. god. obskrbnici Ivan i Lucija Lorber. Budući da je radi zaštite društvenih interesa ugovor s njima trebalo mienjati, to im je u predviđenom roku, t. j. koncem siečnja ugovor odkazan. Jer poslije toga nisu podnieli prihvatljive prijedloge za zaključenje novog ugovora i jer članstvo s njihovim postupkom nije bilo zadovoljno, bio je raspisan natječaj za novoga obskrbnika, pa je na temelju podnesenih molbi podpisan ugovor za obskrbu doma od 1. svibnja o. g. s gg. Adolfom Ohli i Stjepanom Vidakovićem iz Zagreba. S domom se je upravljalo s mnogo poteškoća, koje možemo podieliti u 2 skupine: 1. radi ratnih neprilika i 2. radi nedostataka u gradnji kuće. Uslied ratnih prilika nastupile su poteškoće kod dobave hrane i pića kao i pomanjkanja stručnoga i pomoćnoga osoblja. Neke poteškoće uzrokuje smještaj vojničke posade u kući. Dakle, sve stvari, koje društvena uprava svojim radom ne može savladati.

Da dom ima više nedostataka bilo po osnovi, bilo po izvedbi, to je obćenito poznato. Slab pristup k blagovaonicama, suviše veliko prostranstvo prilaznih prostorija, nedovoljno odjeljivanje planinara od stalnih gostiju itd. uzrokuju relativno slabo izkorišćenje ove velike zgrade. Dosta je spomenuti, da se u domu, koji može primiti 80 gostiju, mora podržavati posluga od oko 20 osoba. O nedostacima u gradnji doma bilo je često govora; o tom su vođene parnice i sazivane izvanredne glavne godišnje skupštine. Ova uprava nije skrivila te nedostatke pa o njima nije ni razpravljala, osim kad je trebalo koji nedostatak ukloniti. A toga je bilo na pretek. Tokom 1940. i 1941. izmijenjen je sustav centralnoga loženja, a 1942. prekrivena je terasa iznad velike blagovaonice i prošireno crpilište za vodu.

Neprilike u gospodarenju u T. D. nastaju i radi toga, jer još nije izveden čitav građevni program, nisu izgrađene gospodarske zgrade, pa se to često osjeća. Tako nemamo garaže, praonice, sušionice i gladčaonice za rublje, kao ni sobe za osoblje u domu. Jedan od takovih nedostataka smo odklonili prošle godine izgradnjom zgrade, u kojoj je smješten svinjac, staja, kokošinjac i stan za svinjara. Evo iz ovoga prikaza nedostataka u domu mogli ste razabrati i građevnu djelatnost društva kod T. D., jer je svrha te građevne djelatnosti bila, da ukloni najveće postojeće nedostatke. Sada ću samo izvješće o obavljenim gradnjama upotpuniti podatcima o utrošenim svotama za gradnje.

1. Izgradnja gospodarske zgrade (staja, svinjac, kokošinjac i stan čuvara)	195.739.15 Kuna
2. Proširenje erpilišta »Hladna voda«: zgrada i strojevni uređaj	198.217.50 Kuna
3. Prekrivanje terase iznad velike blagovaonice	116.104.75 Kuna
4. Ličenje vanjskih dielova kuće karbolineumom	24.624.— Kuna
Ukupno	534.685.40 Kuna

Da bi se točno utvrdio obseg potrebnih građevnih radova u budućnosti i izradila osnova za uređenje čitavoga okoliša Tom. doma, točno je geodetski snimljena okolica doma, pa će se dati izraditi potrebni nacrti i osnove.

Tomislavov dom je na dan 31. XII. 1942. bio opterećen dugom od 374.620.— Kuna, na račun kojega se redovito odplaćuje Gradskoj štedionici mjesečno 15.000.— Kuna. Dom sa svim gospodarskim zgradama i inventarom osiguran je kod osiguravajućeg društva »Croatia« na ukupni iznos od 9.850.000.— Kn, što predstavlja trostruku vrijednost predratnog osiguranja doma.

Runolistov dom

prenzelo je društvo iz imovine bivšega Hrvatskoga društva planinara »Runolist« 8. VIII. 1941. no već 8. I. 1942. bio je dom prema naredbi Državnoga vođe za tjelesni odgoj i šport predan s čitavim inventarom na iskorišćavanje Zapovjedništvu ustaške vojnice, koje je u nj smjestilo oporavilište za bolestne vojničare. Budući da odlukom Državnoga vođe nije bila određena nikakova naknada za amortizaciju kuće te za uzdržavanje doma i inventara, a dugovina, koja tereti taj dom, iznosi 239.667.45 Kn., (od toga kod Gradske štedionice 170.170.— Kn), bili smo u stalnom dopisivanju sa Zapovjedništvom ustaške vojnice te s Uredom državnoga vodstva za tjelesni odgoj i šport moleći, da se za iskorišćavanje doma i inventara društvu odredi pravična odšteta, to većma, jer vjerovnici traže od društva da udovoljava svojim obavezama.

Društvo je od preuzeća doma podmirilo dugovanje »Runolista« u iznosu od 67.284.75 Kn, dok je odbilo da plaća daljnje anuitete duga Gradskoj štedionici, sve dok se ne uredi pitanje odštete za upotrebu doma.

Dom je osiguran kod osiguravajućeg društva »Croatia« na ukupni iznos od 1.500.000.— Kuna.

Planinarska kuća na Glavici

došla je u posjed društva 31. VIII. 1941. kao ostavština Radničke planinarske zajednice, no već u siečnju 1942. na nalog Državnoga vođe za tjelesni odgoj i šport predana na iskorišćavanje Zapovjedništvu ustaške mladeži. Premda se radi o novoj kući, kuća je već 1941. primljena u dosta slabom stanju, koje je naročito pogoršano početkom 1942. kad se je srušio podporni zid izpod kuće kao i otvoreni triem iznad kuće. Radi svih tih oštećenja Zapovjedništvo ženske ustaške mladeži nije moglo koristno iskorišćavati kuću pa ju je koncem srpnja

1942. vratilo društvu. Društvo je poslije toga odmah pristupilo popravcima pa je tokom prošle zime nanovo izgrađen i popravljen podporni zid izpod kuće, a sada su u toku radovi na izgradnji triema, te na pregrađivanju kuće. Radovi su pri kraju pa će kuća početkom svibnja biti ponovno otvorena za posjet planinara.

Za popravke izvršene tokom 1943. izplaćeno je 48.127.— Kuna, dok će ovogodišnji radovi stajati oko 120.000.— Kuna.

Kuća je osigurana kod osiguravajućeg društva »Croatia« na iznos od 900.000.— Kuna.

O ostalim kućama nemamo službenih podataka. Prema primljenim viestima obadvie kuće na Velebitu još postoje, samo su opljačkane, naime odneseni su s njih svi željezni dielovi, prozori i vrata. O sudbini skloništa na Bielim Stienama i kuće pod Crnopicem nema nikakovih viesti.

Uz izvješće o kućama dodajem, da je društvo tokom prošle godine nastojalo, da dođe u posjed kuće ili zemljišta na istočnom dielu Medvednice. Ta nastojanja društva do sada nisu dala koristnoga posljedka, ali ima nade, da će društvo još ove godine doći u posjed prikladnoga zemljišta i izvršiti potrebne predradnje, kako bi se sljedeće godine moglo započeti s gradnjom manje kuće.

Botanički vrt.

Posebna atrakcija i naš ponos kod Tomislavova doma jest naš planinski botanički vrt. Tokom prošle godine posvećena je tom vrtu puna pažnja. Rad na uzdržavanju vrta bio je naročito otežčan uslied velike suše, kao i radi odlazka društevoga vrtlara u vojsku. Pa ipak vrt je bio nesamo dobro uzdržavan, već i unaprieden zahvaljujući brizi i radu kustosa vrta g. Vilima Loschnigga. Spominjem naročito, da je tokom prošle godine provedeno novo označivanje biljki liepim celuloidnim pločicama, na kojima je uz hrvatsko i lašinsko nazivlje označeno i mjesto, odakle je biljka donesena. Sada je vrt razumljiv nesamo stručnjacima, već i brojnim planinarima i izletnicima, koji vrt posjećuju. Nastojanjem upravitelja vrta sveuč. prof. Dra Iva Peyaleka pristupilo se je prošle jeseni proširenju i ograđivanju vrta, s kojim je poslom ove godine u punom obsegu nastavljeno. Kao daljnji korak nakon izvršenja radova u proširenom dielu vrta preuzela si je uprava vrta zadatak, da u skladu s osnovom za uređenje okoliša Tomislavova doma izvede parkiranje i osnutak arboretuma, gdje bi se gojile sve domaće i evropske vrste drveća. Danas sadržava naš botanički vrt preko 700 vrsti planinskoga bilja pa se pokazuje potreba štampanja popisa bilja, koji je za tiskanje priredio kustos vrta g. Loschnigg. Vrt je dobro posjećivan tokom čitave godine. Uz brojne planinare i izletnike vrt posjećuju također i školski izleti te brojni domaći i strani odličnici. Koliko je vrt cijenjen sa strane stručnjaka, dokazuje na pr. posjet današnjega ministra narodnoga gospodarstva prof. Dra Balena, koji se je najpohvalnije izrazio o vrtu, te ga odmah poslije toga novčano podpomogao. Vrt je pomoglo subvencijama također ministarstvo nastave kao i predstavnici našeg šumskog veleobrta od tvrtki Croatia d. d., Šumsko veleobrtno poduzeće Belišće i Našička d. d. Napominjem, da se vrt uzdržava kao samostalna društvena ustanova s vlastitim proračunom vrta i predvida primitke i izdatke od 160.000.— Kn.

Društveni odsjeci.

U okviru Hrvatskoga planinarskoga društva u Zagrebu djeluju sljedeći odsjeci: 1. omladinski, 2. alpinistički, 3. skijaški, 4. fotoodsjek i 5. putna blagajna.

Omladinski odsjek.

Poslije provedene reorganizacije društvenoga života posvećuje se omladinskom odsjeku naročita pažnja. U njem se sakuplja omladina, disciplinira i odgaja za svjestne planinare. Da bi se uveo red među mladim članovima društva i izbjegle mnoge neugodnosti, koje su neorganizirani omladinci prije uzrokovali na izletima, stvoren je zaključak, da svi članovi mladi od 21 godine (izuzevši sveučilištarce i udate članice) moraju biti učlanjeni u omladinski odsjek, te posjećivati sastanke i prisustvovati izletima odsjeka. Na taj način uspjelo je pod izkušanim vodstvom pročelnika odsjeka g. Josipa Plačeka u ovom delu članstva uvesti podpun red, pa nema nikakovoga straha, da bi nam naši omladinci mogli biti na nepriliku, već nasuprot od njih očekujemo najdjelotvorniju pomoć u društvenom životu.

Brojčano stanje omladinskoga odsjeka ne zadovoljava. Broj omladinca iznosio je tokom prošle godine između 122 i 142. Članstvo odsjeka se često mjenja, jer se iz odsjeka brišu svi članovi, koji priedu 21. god., ili se pak ne pokoravaju disciplini i poredku u odsjeku.

Život u omladinskom odsjeku bio je veoma živ, a rad unatoč teškim prilikama obilan. Tokom 1942. održano je 49 sastanaka, 13 odborskih sjednica, te je priredeno 36 izleta. Omladinci se nisu dali smetati teškim prilikama, pa su ne mareći za rat tokom 1942. organizirali svoj »omladinski dan« na Sljemenu, kao i skijašku trku na Medvednici za prvenstvo odsjeka. Da se nisu samo zabavljali, već da su nastojali biti i koristni, dokazuje nam 6 obnovljenih markacija, koje su oni izvršili i to: Šestine — Pongračeva lugarnica — Mikulići. 2. Šestine — Tomislavov dom — Gračani. 3. Tomislavov dom — Stubičke Toplice. — Maksimir — Kaptolska lugarnica. 5. Glavica — Ponikve — Kameni Svati i 6. Podsused — Kameni Svati.

S naročitim zadovoljstvom bilježimo ovdje i to, da je unutar omladinskoga odsjeka uspjelo osnovati Glasbeni pododsjek, u kome pod vodstvom Tonija Gulina marljivo vježba u sviranju 10 omladinaca svirača i pjevača. Marljiv i plodan rad ove desetorice donio je dobre posljedke. To znate i sami, jer su nas naši glasbenici razveseljavali prilikom svih naših priredbi.

Alpinistički odsjek.

Alpinizam jest vršak planinarstva. On traži izbor najboljega i najizvježbanijega članstva. Alpinisti imaju svoj posebni djelokrug, svoj način rada, pa kadkada i svoj način shvaćanja planinarstva. Radi toga su oni među sobom jače povezani i organizirani. Njihov alpinistički odsjek je stoga radna jedinica naročite vrste, u kojoj oni razrađuju svoje zasebne zadatke, rade na vlastitoj izobrazbi i na propagandi alpinizma.

Rad alpinističkoga odsjeka tokom 1942. odvijao se je dakako pod znakom teških ratnih prilika, koje vladaju kod nas, ali je odsjek pokazao, da se unatoč svim neprilikama dađe ipak dosta uraditi. To dokazuje uspjeh 15-orice članova alpinističkoga odsjeka, koji su prošle godine posjetili Slovačku, te u Tatrama održali alpinistički tečaj članovima Odjela armadnih pretekarov slovačke vojske, te uz to prokrstarili Tatre uzduž i poprieko, te izvršili 32 uspješna uzpona, od kojih 18 penjačkih.

Iz obsežnoga rada Alpinističkoga odsjeka treba iztaknuti također Alpinistički tečaj, koji je održan u proljeće 1942. kao i najaktivnije sudjelovanje u društvenom planinarskom tečaju, koji se dovršava ovih dana.

Iztaknuti također treba izdašnu pomoć, koju je svakom prilikom pružao odsjeku kao i društvu uobće savezni povjerenik g. Slavko Prevendar.

Alpinistički odsjek imao je tokom 1942. 49 članova, te je održao 23 članska sastanka i 29 odborskih sjednica. U upravi odsjeka bilo je tokom godine više promjena. Početkom 1942. vodio je odsjek kao pročelnik Marijan Dragman, dok od 7. X. 1942. upravlja odsjekom odbor na čelu s Velimirom Neferovićem.

Ski-odsjek.

Skijanje nije samo šport, već i tehnika, koju svaki planinar, koji želi i zimi uživati u planinama, mora poznavati. Ski-odsjek ima zadaću da njeguje skijanje među planinarima, pa nas s time bar u jednoj točki donekle približava športašima.

Rad odsjeka na promičbi skijanja među planinarima bio je dosta živ, čemu su dopriniele relativno bogate sniegom zime.

Već tokom studenoga prošle godine održan je unutar odsjeka predhodni tečaj za skijaše. Priredeno je prikazivanje 6 skijaških filmova. A kad je pao snieg, nije bilo gotovo ni jedne skijaške priredbe na Medvednici, u kojoj ne bi članovi Ski-odsjeka častno zastupali naše društvo. Uobičajeno vlastito natjecanje ski-odsjeka za prvenstvo Medvednice nije bilo ove godine održano, jer na dan, koji je za to natjecanje odredio Zimskošportski savez, nije bilo sniega.

Odsjek je imao 151 člana. Njime upravlja odbor na čelu s pročelnikom g. Jožom Grubanovićem.

Foto-odsjek.

Fotografiranje je među planinarima oduviek bilo veoma razšireno i njegovano. Upravo fotografima planinarima moramo zahvaliti za uspješno propagiranje ljepota naše zemlje.

Rad foto-odsjeka tokom 1942. bio je prilično skučen. Najveći dio starih članova odsjeka nalazi se na vojnoj dužnosti, a radi ratnoga stanja u zemlji nisu ni naši fotografi mogli krstariti zemljom i fotografirati. Ipak je uprava odsjeka pod vodstvom svoga pročelnika g. Ljudevita Griesbacha održavala rad u odsjeku na doličnoj visini. Vršena je služba u tamnoj izbi i davani su savjeti mladim amaterima. Rad u izbi prekinut je samo za vrijeme zime radi ličenja. Priređivane su kritike fotografija i bolji radovi nagrađivani. Upodunjena je aparatura tamne sobice nabavom aparata za povećavanje filmova maloga formata. Osim toga odsjek je kao i prijašnjih godina posuđivao drugim odsjecima sprave i fotografski material te obskrbljivao društvo razglednicama.

Futni odsjek.

Radi poteškoća u organizaciji izleta nije mogao ovaj odsjek razviti veću djelatnost. Uprava odsjeka na čelu s pročelnikom g. Berislavom Petrušićem nastojala je podržavati drugarske odnose među članstvom odsjeka, kako bi se u boljim vremenima mogao rad odsjeka ponovno razgranati. Ove godine upravlja odsjekom nova uprava na čelu s pročelnikom g. Ćirom Bronićem.

Svršavajući svoje izvješće o društvenom radu kroz posljednje dvie godine zahvaljujem u ime uprave svima, koji su svojim radom ili savjetom taj rad podpomogli. Zahvaljujem i vama svima, koji ste pokazali mnogo strpljenja slušajući ovaj dugački izvještaj.

Nisam vas htio uvjeriti o velikoj aktivnosti društva u minulom razdoblju. Vi znadete, da vrijeme takovom radu ne pogoduje. Dok zemlja strada u krvi i plamenu, dok nam je velika većina naših planina nedostupna i dok posjećujemo

bližu okolicu sa znatnim neprilikama i težkom mukom održavamo ono, što imamo, ne može biti govora o velikom planinarskom radu.

Htio sam vam pokazati, koji problemi su dolazili pred sadašnju upravu, te kako i s kakovim uspjesima ih je uprava rješavala. Bilo bi dakako i zahvalnijih tema za planinarski rad, no njima se nismo mogli baviti bilo radi toga, jer je rješavanje tekućih pitanja u sadašnjem stanju društva bilo važnije, ili jer nismo imali mogućnosti ili snage da se njima bavimo. U svakoj pak prilici učinjeno je sve, što se je u danom momentu moglo. Primljene su sve koristne sugestije članstva kao i pomoć svih onih, koji su svojim radom htjeli koristiti društvu. Stoga ovo izvješće ne govori samo o radu društvene uprave, već o radu društva.

Željeto je, da u sljedećem razdoblju društvenoga rada društvo dobije bolju mogućnost rada, da se hrvatski planinari mogu razići po planinama liepe naše domovine. Onda ćemo u najtjesnijoj suradnji uprave s članstvom moći razviti bolju, ljepšu i koristniju djelatnost.

U toku 1941. i 1942. god. napustili su nas, preselivši se u vječnost sljedeći naši vriedni članovi:

Josip Ams, profesor
Dr. Nikola Andrić, profesor
Antun Barber, priv. čin.
Stjepan Benčić, bank. čin.
Marija Cerjak, priv. čin.
Juraj Črček, bravar
Ernest Erlich, graditelj
Štefeca Faber, kućanica
Franjo Fragner, bank. ravn.
Simon Fried, litograf
Antun Gueratto, bank. čin.
Ivan Hercezi, bravar
Julio Hirš, dimnjačar
Franjo Horvat, inženjer
Ivica Iveković, trg. pom.
Đuro Keitner, profesor
Miroslav Kralik, graditelj

Janko Krušac, bank. ravn.
Ruža Meštrović, posebnica
Hinko Miletić, ljekarnik
Josip Pavličević, praktikant
Ing. Martin Pilar, profesor
Blaž Razdrasz, posjednik
Jovo Segedi, mag. pharm.
Ivanka Smrečki, posebn. čin.
Ivica Sonja Špicer, učenica
Karlo Špicer, poslovođa
Magda Špicer, kućanica
Stjepan Struhal, pošt. čin.
Adrian Škornjak, đak
Dr. Vladimir Varićak, sveuč. prof.
Dr. Franjo Vitauš, liečnik
Jakob Vlah, posjednik
Dr. Paula Wellisch, mag. pharm.

U Zagrebu, dne 28. travnja 1943.

Ing. Ivo Godek v. r.

II. Izvješće blagajnika:

Iz predloženih zaključnih računa za minulu poslovnu godinu vidljivo je, da prema razmjeri ukupna imovina društva iznosi Kn 1.505.202.76, a prema računu razhoda i prihoda ukupni prihodi iznose Kn 1.287.893.68.

Moram napomenuti, da je nakon provedenih odpisa imovina društva, posebno nekretnine, izkazana prema knjižnoj vriednosti, dok bi današnja stvarna vriednost društvene imovine bila mnogostruko veća.

Napominjem nadalje, da ukupni brutto-prirast imovine u 1942. godini iznosi stvarno Kn 843.923.58, ali su provedeni zamašni odpisi i to Kn 510.061.40 utrošenih za nadogradnju gospodarskih zgrada i vodovoda, te popravak terase na Tomislavovu Domu i Kn 69.708.17 od tražbine protiv Dragutina Švaba prema odluci Trgovačkog suda u Zagrebu, te Kn 2.400.— priznatih zaključkom sjednice

	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>
1. Gotovina:			101.668·16
u blagajni		7.799·96	
kod Poštanske štedionice		568·75	
na tek. rnima kod novč. zavoda		40.960—	
na uložnicama kod novč. zavoda		52.339·45	
2. Dužnici:			101.723·78
odsjeci i posestrimna društva		24.223·39	
razni		77.500·39	
3. Nekretnine:			996.689 11
Tomislavov Dom — Sljeme		572.220·06	
Runolistov Dom — Sljeme		376.332·05	
Dom na Glavici		48.127—	
Piramida		10—	
4. Pokretnine:			235.971·50
imovnik Tomislavovog Doma		206 786—	
imovnik Runolistovog Doma		7.973—	
imovnik Doma na Glavici		424—	
imovnik poslovnice, knjižnica, reljef		20.788·50	
5. Zaliha: namirnice i roba			69.150·21
Očevid: položaj, jamčevine i namire	1,136.087		
			1,505.202·76

Razhodi:

RAZHODI I PRIHODI

	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>
1. Društvena poslovnicu:			321.379·25
beriva, porezi i doprinosi		206.712—	
stanarina, čišćenje, ogrjev i razsvjeta		37.760·25	
pošt., brzj., brzgl., tiskanice i ured. potrebe		12.639·50	
markacija		5.053·50	
podpore odsjecima		29.000—	
knjižnica, znakovi, osiguranje		856·50	
razni izdateci		29.357·50	
2. Uprava domova:			122.590·95
Tomislavov Dom:		84.882·35	
kamati i novčani troškovi	32.453—		
uzdržavanje i popravak	37.929 35		
osobni izdateci	14.500—		
Runolistov Dom:		23.186—	
kamati i novčani troškovi	12.198—		
osiguranje	10.178—		
razno	810—		
Dom na Glavici		14.522·50	
osiguranje	5.233—		
čuvarina	6.500—		
razno	2.789·50		
3. Odpisi:			582.169 57
Dogradnje na Tomislavovom Domu:		510.061·40	
vodovod	198.217·50		
gospodarske zgrade	195.789 15		
terasa	116.104·75		
Neutjerive tražbine		72.108 17	
4. Prirast imovine u toku 1942. god.			261.754·01
			1,287.893·68

	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>
1. Dugovi:			802.152·47
za Tomislavov Dom — Sljeme		374.620—	
za Runolistov Dom — Sljeme		252.256·80	
odsjecima i posestr. društva		65.299·25	
bezamatni zajam		57.900—	
razni dugovi		52.076·92	
2. Prelazne stavke i neobračunate kapare			51.300·50
3. Prirast imovine:			651.749·79
prirast do 31. XII. 1941. godine		389.995·78	
prirast u toku 1942. godine		261.754·01	
Očevid: podlozi, jamčevine i namire	1,186.087—		
			1,505.202·76

ZA 1942. GODINU

Prihodi

	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>	<i>Kn</i>
1. Društvena poslovnicu:			446.670·83
članarina, upisnina, objave, izkazn.		247.203—	
prodaja vodiča i raznih izdanja kamati		8.587·75	
podpore javnih oblasti		1.710·83	
pokloni i darovi		175.000—	
razno		8.119·50	
		6.049·75	
2. Uprava domova:			841.222·85
Tomislavov Dom:		760.664—	
noćarina	729.561—		
biljar i karte	3.225 —		
pokloni i razno	27.878—		
Runolistov Dom:		68.538·85	
izplaćeni dugovi	55.723—		
pokloni i odpisi	12.815·85		
Dom na Glavici:		2.120—	
noćarina i razno	2.120—		
Piramida:		9.900—	
			1,287.893·68

čuvaru kuće na Glavici, jer su službeno utvrđeni manjci nastali bez njegove krivnje. Na taj način je od brutto-prirasta imovine u iznosu od Kn 843.923,58 oduzeto ukupno Kn 582.169,57 i izkazan je čisti prirast društvene imovine sa Kn 261.754,01, što je podrobnije opisano i u računu razhoda i prihoda.

Pod prihodom navedeno je, da je društvo u minuljoj godini primilo raznih podpora u iznosu od Kn 175.000.— pa stavljam do znanja, da bi se tome trebalo pribrojiti još daljnjih Kuna 35.000.— koje su knjižene izravno na botanički vrt, jer su u tu svrhu i poklonjene.

Društvena blagajna primila je i prometnula u toku izvještajne godine ukupno Kn 2,949.425,21 i u toku godine imala je ukupno 1.868 stavaka, što znači prosječno preko 6 stavaka svaki radni dan. Uzme li se u obzir, da su skoro redovito u jednoj blagaj. stavci uključeni razni iznosi iste naravi i računskog odnosa, znači, da je blagajna bila vrlo zaposlena, naročito ako uvažimo, da kroz blagajnu nisu provodani novčani poslovi odsjeka.

Molim prisutne da prime do znanja ovaj izvještaj, a svakome zanimanome članu stoji na volju, da u toku ovoga sastanka zatraži svako potrebno razjašnjenje.

U Zagrebu, dne 7. travnja 1943.

Blagajnik: Faršang v. r.

Stanje na dan 28. travnja 1943.

Blagajna	Kn	23.214,75
Poštanska štedionica	Kn	31.618,75
Prva hrvatska štedionica	Kn	317.141.—
Dugovanje Lorber	Kn	110.596,35
Uložnice	Kn	52.339,45
		Ukupno Kn 534.910,30

Iz Alpinističkog odsjeka. Radi teškog ratnog vremena ograničena je djelatnost članova odsjeka izključivo na Medvednicu. Nastupom toplijih proljetnih dana odlazili su članovi odsjeka, i to osobito mladi, na penjačke vježbe na Kamene Svatove, gdje je sada naša penjačka škola.

Pod vodstvom odbora Alpinističkog odsjeka priredjen je dvomjesečni planinarski tečaj Hrvatskog planinarskog društva, koji je obuhvatio sva važnija pitanja, koja mogu zanimati jednog planinara omladinca. To je prvi tečaj, koji je Alpinistički odsjek priredio na široj osnovi, jer nije bio samo za članove Alpinističkog odsjeka, već prvenstveno za članove Omladinskog odsjeka. Zanimanje omladinaca bijaše veliko, sva predavanja bijahu brojno posjećena, te se je nadati, da će danas sutra od njih postati vrijedni

i izkusni planinari. Tečaj je trajao od konca mjeseca ožujka do sredine svibnja, te je organizacija ovoga tečaja bio uspješna za Alpinistički odsjek, koji odgaja i stvara nesamo svoj penjački podmladak, već odgojno djeluje i u drugim odsjecima. Od Alpinističkog odsjeka bili su kao predavači na tom tečaju sljedeći članovi: S. Brezovečki, D. Horvat, I. Bumba, S. Aleksić, V. Neferović, J. Plaček i K. Mihaljević.

Na odborskoj sjednici Alpinističkog odsjeka od 24. svibnja 1943. promijenjen je odbor Alpinističkog odsjeka koji sada glasi ovako:

Pročelnik: Velimir Neferović
Tajnik I: Krešo Mihaljević
Tajnik II: Emil Laszowski
Tehn. izvj.: Slavo Brezovečki
Blagajnik: Geza Faršang
Oružar: Drago Belačić
Odbornik: Drago Horvat.

Planinarski dnevnik 1930.—1941. — Dr. M. Tomičić, pukov. liečnik u m., poznati planinar i pravi stručnjak za Velebit, dovršio je ovih dana djelo od 200 strojem pisanih stranica pod gornjim naslovom. Otišavši u mirovinu živio je dr. Tomičić u Gospiću kao zubar i sve svoje slobodno vrijeme posvećivao je upoznavanju i proučavanju Velebita. Uživajući u ljepotama ove hrvatske planine radio je i naučno i kao prirodoslovac je izgrađivao i stručnjački obogaćivao svoj herbarij. Njegov herbarij ima 28.000 brojeva i svrstan je u 240 svezaka, danas je vlasništvo Botan. zavoda u Zagrebu. Za dra Tomičića i nije bilo druge planine osim Velebita. Zato je njemu posvetio svoje djelo od dobrih deset godina planinarskog života i rada. Na Velebitu poznaje pisac svaki put, svaku stazu, svaki vrh i svaku udolice, ali stručnjački poznaje i svaku velebitsku biljku, pa je sve to u svome dnevniku opisao i slikopisno snimio. Na svakoj će se stranici ovog planinar. dnevnika naći po jedna do dvie slike iz svakog doba godine i iz svakog kraja Velebita. Djelo se odlikuje dragocjenim podacima o pojedinim kolibama i njihovu položaju, o vodi i kakvoći njezinoj, o prometnim sredstvima i cijenama njihovim; tu su upute o najboljim i najprikladnijim stazama i putovima, o mjestima s liepim i značajnim vidicima, o udaljenosti između pojedinih iztaknutih točaka na Velebitu itd. Uz Poljakov »Vodič po Velebitu« ovo je najbolje naše djelo o ovoj hrvatskoj planini. Nakon opisa Velebita i njegovih značajnih osobina prikazao je dr. Tomičić i rad svojih suradnika iz Podružnice Hrv. planinar. društva u Gospiću »Visočice«, osobito pokoj. Ivana Gojtana, predsjednika i oduševljenog planinara, zatim svih onih, koji su pisali o Velebitu kao dra Poljaka, dra Krajača, prof. Rosandića

i dr. te radnika na terenu g. ing. Premužića. S posebnim naglaskom iztiče pisac nastojanje i koristni rad oko pošumljivanja Senjske Drage i Podgorja. Završuje svoj dnevnik sa desetak predloga i savjeta, što bi se kao nužno i bitno još trebalo poduzeti i izvršiti na Velebitu.

N. R.

Zagrebačka gora. — Uz ime Medvednica vrlo je razšireno i mnogo, dapače skoro se redovito upotrebljava i naziv »Zagrebačka Gora«, za planinu, koja je zaista zagrebačka i koja daje Zagrebu svojim ljepotama i divnim šumama mnogo, i radosti, i zdravlja, i svježine, i oduševljenja. Da, Zagrebačka Gora daje gradu Zagrebu zaista mnogo, ali, nažalost, ne uzvraća Zagreb svojoj gori ni izdaleka istom mjerom, istom brigom i istom darežljivošću. Može se kazati, da Zagrebčani vode malo brige o svojoj najbližoj a, sudeći po mnogim znacima, ipak i najdražoj planini, premda dobro znaju staru zagrebačku rieč, da je Zagrebačka Planina — pluća grada Zagreba. Iako su to pluća grada i to zbog svojih divnih šuma, ipak neki zagrebački izletnici nemilice i — slobodno harače po tom od Boga darovanom i riedko dragocjenom perivoju uništavajući planinsko livadno evieće nesamo branjem nego čak i grubim i nemilosrdnim čupanjem čitavih biljki zajedno s korienom, kao da hoće, da ih izkorie i unište podpuno; po toj divnoj planini kidaju neki grubi pojedinci granje mladih jela i omorika, režu štapove od lieske i drugog drveća, itd. itd. Svi znamo, kako je, koji odlazimo u Zagrebačku Goru. Zaista vrieda i ogorčava pravog planinara, kad ugleda, kako na povratku iz gore »neki« oduševljeni »ljubitelji« ne da nose, nego vuku i tegle čitave naramke dakako već napola uvelog evieća, kao da će kod kuće njime — koze hraniti... Zar ne bi Zagrebčani sami a onda i vlastnici

tih šuma kao grad Zagreb, Kaptol, grof Kulmer, Pongrac, zemljišne zajednice i dr. mogli ustati protiv tog divljanja i haraćenja? Zar se ne bi ono 50-tak lugara, što su u službi po različnim dielovima Zagrebačke Gore, moglo uputiti, da strogo nadziru i pozivaju na odgovornost ljude, koji se uništavanjem šumskog bilja ogrješuju i o Božje i o ljudske zakone?

Kad se ovako, i to slobodno i nekažnjeno, po našoj najmilijoj gori radi i gazduje, onda nije nikakovo čudo, da je ta divna, šumom tako bogata planina skoro pusta. Satima možete po njoj prolaziti, a da ne naide ni na kakovu zvjerku, da ne vidite ni — zeca... A ipak bi Zagrebačka Gora mogla biti živa, puna plemenite divljači: zecova, srna, fazana itd., jer ima u njoj dobrih udolina, gustih šipraga i zabačenih i mirnih zakutaka, gdje bi se te drage i simpatične životinje nesmetano zadržavale, živjele i množile. Zar ne bi naši lovci i naša lovačka društva ništa mogli u toj stvari poduzeti i Zagrebačkoj Gori — dati?

Kada se je nekoč otvorila liepa cesta na Sljeme, bilo je u Zagrebu mnogo veselja. Mnogo se pisalo u novinama, kada je gradu Zagrebu najednom učinjena Zagrebačka gora pristupačnom. Pa to je bilo pravo i liepo! Ali kada danas, petdesetak godina kasnije!, idete od šestinske crkve do Kraljičina Zdenca, prolazite nemogućim

kolskim putem, punim rupa i rupčaga, a da i ne govorimo o prašini, koja se iza kiše pretvara u neprolazno blato i pravi glib. A ipak je to jedan od najvažnijih i najposjećenijih puteva. Tim putem prolaze, — osobito sada u ratno vrijeme, kada se na druge planine ne ide — stotine i tisuće domaćih i stranih planinara i izletnika. Tim putem se međutim voze i tereti, koji kao šumsko drvo predstavljaju velike vrijednosti. Pa zar se ne bi na račun prihoda, koji se primaju od upotrebe ovog zdvojnog puta, mogla odvojiti neka svota, da se od tog puta načini cesta, dostojna i liepog grada Zagreba i divne Zagrebačke Gore? S malo volje i razumievanja, mislimo, da bi se to moglo lako učiniti! A bilo bi i to zaista i dobro i liepo!

Napokon — ako ne s drugog kojeg važnog i opravdanog razloga a ono iz ljubavi prema Zagrebačkoj Gori, tom hiljadugodišnjem svjedoku značajnih povjestnih događaja u hrvatskoj zemlji, — i u starinskom gradu na Gričkim Goricama, i u seljačkom i velikaškom Hrvatskom Zagorju, — zar se ne bi mogla promieniti imena nekih planinskih puteva imenima, koja u hrvatskom planinarstvu i u hrvatskom narodu nešto znače i nešto predstavljaju?

Uzvratimo našoj Zagrebačkoj Gori — milo za drago!

Stari planinar